2002 METINĖ ATASKAITA

Viešoji įstaiga "Šiuolaikinių didaktikų centras" – tai nevyriausybinė organizacija, neformaliojo suaugusiųjų švietimo institucija, įkurta 1999 m. Atviros Lietuvos fondo ir Vilniaus pedagoginio universiteto iniciatyva kaip tarpuniversitetinis centras.

Šiuolaikinių didaktikų centro misija – inicijuoti strateginius švietimo kaitos projektus, padedančius spartinti švietimo reformą bei integravimąsi į Europos Bendriją, nuolat stebint, tiriant ir nagrinėjant bendrą švietimo situaciją, atsižvelgiant į Lietuvos mokyklų atsinaujinimo poreikius ir aukštųjų mokyklų galimybes.

Šiuolaikinių didaktikų centro tikslai:
- Skatinti akademinės bendruomenės iniciatyvas.
- Ugdyti pedagogų norą ir gebėjimą tobulinti savo veiklą ir aktyviai dalyvauti Lietuvos švietimo kaitoje.
- Skatinti aukštųjų ir bendrojo lavinimo mokyklų bendravimą ir bendradarbiavimą.
- Plėtoti universitetų ryšius.

PAGRINDINĖS VEIKLOS KRYPTYS 2002 m.

Projektai

Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant
Įsteigus Šiuolaikinių didaktikų centrą, jis tapo nuo 1997 m. Atviros Lietuvos fondo vykdyto projekto "Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant" (KMUSR) koordinatoriumi Lietuvoje. Tai tarptautinė programa vykdoma daugiau nei dvidešimtyje Vidurio ir Rytų Europos šalių, remiama Tarptautinės Skaitymo Asociacijos (International Reading Association) ir Atviros Visuomenės Instituto Niujorke (Open Society Institute – New York).
Programos renginiai 2002 m.:
- sausio 4-8 d. ir kovo 10-17 d. ŠDC lektoriai dalyvavo seminaruose Prahoje ir Kijeve, kur vyko KMUSR integravimo į aukštąjį mokslą mokymai.
- birželio 28-29 Trakuose vyko KMUSR metodinių centrų strateginis posėdis.
- rugsėjo 16-20 d. buvo pažymėtas KMUSR projekto Lietuvoje penkerių metų jubiliejus. Lietuvos mokyklose vyko kritinio mąstymo savaitė.
- rugsėjo 20 d. šešiolikai ŠDC lektorių buvo įteikti KMUSR mokytojo pažymėjimai.
- 2002 m. septyni ŠDC lektoriai gavo tarptautinius KMUSR lektoriaus pažymėjimus.
- 2002 m. gauta LR švietimo ir mokslo ministerijos parama programai "Mokytojų ir konsultantų (lektorių) veiklos įvertinimas: modelio diegimas". Programos vykdymo metu buvo išmėginami, įvertinami ir diegiami adaptuoti tarptautiniai Kritinio mąstymo ugdymo (KMU) Mokytojo ir Konsultanto-Lektoriaus standartai, rengiama mokytojų ir konsultantų-lektorių sertifikavimo Lietuvoje sistema bei rekomendacijos ŠMM.

Kritinio mąstymo programa: mokymo programa Baltarusijos pedagogams, 2000-2002 m.
(Rėmėjas – Atviros visuomenės institutas Niujorke)
Projekto tikslas – įgyvendinti Baltarusijoje kritinio mąstymo programą ir parengti pirmąją KMUSR projekto lektorių karta. Projekte dalyvavo 68 vidurinių mokyklų, gimnazijų ir licėjų pedagogai ši įvairių regionų. 2000-2001 m. pedagogai išklausė pilną kritinio mąstymo kursą, stažavosi Lietuvoje, o 2002 m. ŠDC lektoriai stebėjo savarankišką mokytojų darbą, teikė konsultacijas. 2002 m. 38 pedagogai įgijo KMUSR mokytojo kvalifikaciją.

Kritinio mąstymo ugdymas aukštojoje mokykloje, 2002-2003 m.
(ėmėjai: Atviros visuomenės institutas Niujorke, Tarptautinės skaitymo asociacija)
Projekto tikslas – integruoti Kritinio mąstymo ugdymo programą aukštosiose mokyklose, padėti pedagogams įgyvendinti šiandieniniam aukštajam mokslui keliamus uždavinius, pertvarkyti mokymo procesą, pateikti

nuoseklius ir teoriškai pagrįstus mokymo metodus, skatinančius studentus aktyviai mokytis ir kritiškai mąstyti. 2002 m. projekte dalyvavo 48 pedagogai iš 9 Lietuvos aukštųjų mokyklų. Projekto eigoje pavyko suformuoti kritinio mąstymo komandas aukštosiose mokyklose bei paskatinti dėstytojus dalyvauti projekto tąsoje 2003 m. – rengti laisvai pasirenkamą kritinio mąstymo ugdymo kursą studentams, naują kursą "Laisvė ir atsakomybė" arba integruoti kritinio mąstymo ugdymą į savo dėstomą dalyką.

Kritinio mąstymo įgūdžių ugdymas sėkmingai ateities karjerai, 2002-2003 m.
(Rėmėjai: Europos Komisija, ES Socrates programos koordinavimo paramos fondas Lietuvoje, Atviros Lietuvos fondas). Socrates Comenius2.1 projektas
Projektas skiriamas pedagogams, siekiantiems diegti demokratinius ugdymo metodus klasėse. Projekto metu, pasitelkus profesionalias tarptautines pajėgas, bus sukurta lanksti karjeros ugdymo programa ir pagalbinė metodinė medžiaga, skirta plačia švietėjų auditorijai – įvairių ugdymo ir kitų institucijų darbuotojams bei profesiniu tobulinimu užsiimančioms organizacijoms. Parengta medžiaga bus gairėmis savarankiškam nuolatiniam jaunimo mokymuisi, kritinio mąstymo ir karjeros ugdymui. 2002 m. įvyko pirmasis partnerių susitikimas, pradėtos rengti karjeros ugdymo programos.

Kritinio mąstymo įgūdžių ugdymas sėkmingai ateities karjerai: programa Kaliningrado regiono pedagogams
(Rėmėjas – LR Užsienio reikalų ministerija)
Projekto tikslas – suteikti Kaliningrado apskrities pedagogams žinių apie kritinio mąstymo ugdymą bei sėkmingą karjeros planavimą, ugdyti kritinio mąstymo ir nuolatinio mokymosi įgūdžius bei padėti jaunimui adaptuotis besikeičiančioje visuomenėje bei sėkmingai planuoti savo profesinę karjerą. Projekte dalyvavo 22 pedagogai iš Kaliningrado srities ugdymo institucijų. Pedagogai išklausė įvadinį seminarų ciklą ir įgijo pradinių žinių apie kritinio mąstymo ugdymą bei karjeros planavimą.

Jaunimo lyderių ugdymas
(Rėmėjas – JAV ambasados Demokratijos komisija)
Šiuo projektu buvo siekiama orientuoti jaunimą aktyviai pilietinei veiklai, paskatinti dalyvavimą Lietuvos visuomeniniame ir politiniame gyvenime, pristatyti jaunimo organizacijų nariams efektyvius mokymo metodus, kuriais jie galės vadovautis asmeninėje, visuomeninėje ir profesinėje veikloje. Vykdant projektą, buvo atliktas jaunimo mokymosi poreikių sociologinis tyrimas, parengta ir testuota jaunimo lyderių ugdymo programa. Projekte dalyvavo 25 studentai ir moksleiviai iš 5 jaunimo organizacijų.

Vaikų, turinčių specialiuosius poreikius, integravimas ugdymo institucijose, 2001-2002 m.
(Rėmėjas – Švietimo kaitos fondas)
Projektas skirtas pradinių ir pagrindinių mokyklų mokytojams, mokyklų socialiniams pedagogams, psichologams siekiant pateikti jiems teorinę ir metodinę medžiagą apie darbą su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais. Projekte dalyvavo 60 pedagogų iš įvairių Lietuvos mokyklų. Jie susikūrė, praktikoje išbandė, vertino bei koregavo konkrečius veiklos planus darbui su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais. Baigiamosios konferencijos metu visi dalyviai skaitė pranešimus,dalijosi savo patirtimi, diskutavo apie specialiųjų poreikių vaikų ugdymo ypatumus. Remiantis seminarų metu naudota teorine medžiaga bei dalyvių sukaupta ir išbandyta praktikoje, patirtimi buvo parengta metodinė medžiaga mokytojui, dirbančiam su specialiųjų poreikių vaikais.

Švietimas prieš korupciją, 2002-2003 m.
(Rėmėjas – Atviros Lietuvos fondas)
Šis projektas – tai dalis Valstybinės antikorupcinės programos. Projekto tikslas – parengti lanksčią antikorupcinę programą, lengvai integruojamą į bendrojo lavinimo mokyklos turinį. Programą ir metodines rekomendacijas rengia projekte dalyvaujantys 33 pedagogai iš 11 Lietuvos mokyklų, padedami vietinių bei užsienio konsultantų. Parengta programa bus testuojama mokyklose ir koreguojama pagal pateiktas testavimo išvadas ir rekomendacijas. Galutinis programos variantas ir metodinės rekomendacijos bus pateiktos LR Švietimo ir mokslo ministerijos įvertinimui ir patvirtinimui.

Švietimo NVO koalicija – moksleivių, tėvų bei švietimo bendruomenės interesų atstovavimas
(Rėmėjas – Baltijos-Amerikos partnerystės programa)
ŠDC kartu su kitomis švietimo NVO dalyvavo projekte kaip Jaunimo karjeros centro partneris. Projekto tikslas – sustiprinti NVO vaidmenį formuojant švietimo politiką bei priimant sprendimus valstybiniame bei regioniniame lygmenyse. Projekto partneriai dalyvavo įvairiuose mokymuose apie interesų atstovavimą švietime, Nacionalinio

švietimo forumo ugdymo turinio darbo grupės susitikimuose, stažavosi užsienio šalyse. Projekto partneriai priėmė sprendimą susiburti į neformalią NVO koaliciją.

Europos piliečių mokytojų rengimas, 2002-2003
(Rėmėjas – Europos Komisija). Socrates Grundtvig projektas
Projektą vykdo Čekijos Ostravos universitetas. ŠDC yra vienas iš 9 projekte dalyvaujančių institucijų. Projektu siekiama parengti mokytojus, kurie gebėtų mokyti imigrantus, padėtų jiems įgyti būtinų socialinių bei kultūrinių žinių ir tapti Europos šalių piliečiais. ŠDC dalyvaus kuriant mokymo kursą imigrantų mokytojams, organizuos projekto sklaidą Lietuvos švietimo bei socialinėse institucijose. 2002 m. ŠDC atstovas dalyvavo pirmajame partnerių susitikime ir atliko imigrantų ir pabėgėlių švietimo situacijos Lietuvoje analizę.

Ekonominis mokymas pažangiai visuomenės raidai
(Rėmėjas – Europos komisija). PHARE projektas
ŠDC dalyvavo projekte kaip Anykščių Jono Biliūno gimnazijos partneris. Projekto tikslas – paskatinti žmonių išteklių plėtrą Utenos apskrityje, suteikti seminarų dalyviams rinkos ekonomikos žinių ir supažindinti juos su naujausiais ekonomikos mokymo metodais. ŠDC lektoriai projekto dalyviams skaitė paskaitas apie šiuolaikinių mokymo metodų taikymą ugdymo procese.

Renginiai, konferencijos, tyrimai

2002 m. birželio 6 d. Šiuolaikinių didaktikų centre vyko Atviros Lietuvos fondo bei Studijų ir mokslo departamento užsakymu Darbo ir socialinių tyrimų instituto atlikto tyrimo "Pedagogų rengimo kokybė Lietuvos aukštosiose mokyklose ir absolventų įsidarbinimo galimybės" pristatymas.

2002 m. rugpjūčio 21-25 d. ŠDC organizavo tarptautinę vasaros stovyklą “Baltijos regiono švietimo NVO įtaka aukštojo mokslo kaitai”. (Rėmėjai: Atviros Lietuvos fondas, LR Švietimo ir mokslo ministerija). Vasaros stovyklos tikslas – paskatinti ir suaktyvinti Pabaltijo šalių (Latvijos, Estijos, Lietuvos, Baltarusijos ir Kaliningrado srities) nevyriausybinių švietimo organizacijų bendradarbiavimą ir domėjimąsi aktualiausiomis aukštojo mokslo kaitos problemomis, išryškinti švietimo organizacijų įtaką ir reikšmę aukštojo mokslo kaitai. Dalyvavo 39 NVO ir valstybinių švietimo institucijų atstovai; jie pristatė bendrą savo šalių NVO padėtį, aptarė pagrindines NVO veiklos sritis, vykdomus projektus bei bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis.

Rengiantis vykdyti projektą “Jaunimo lyderiai”, 2002 sausio-kovo mėnesiais atliktas kokybinis situacijos tyrimas “Jaunimo lyderių mokymų poreikiai”.

Kursai aukštųjų mokyklų studentams

Vilniaus pedagoginio universiteto studentams siūlomi laisvai pasirenkamieji kreditiniai kursai, kurių pabaigoje studentų veikla vertinama įskaita arba kaupiamuoju pažymiu. Kursų dėstytojai – ŠDC lektoriai, bendrojo lavinimo mokyklų mokytojai ir aukštųjų mokyklų dėstytojai.

2002 m. 586 studentai išklausė šiuos dviejų kreditų kursus:

1. Kritinio mąstymo ugdymas per įvairių dalykų pamokas
2. Projektų metodas ugdymo procese
3. Sveikatos psichologija
4. Karjeros valdymo teorija ir praktika
5. Konfliktai ir bendravimas
6. Debatai
7. Vizualinio mąstymo strategijos
8. Grupinio darbo metodas

Pedagogų profesinio tobulinimosi programų kūrimas ir sklaida Lietuvos mokyklose

Bendrojo lavinimo mokyklų mokytojams buvo pasiūlytos šios kvalifikacijos tobulinimo programos:

1. Kritinio mąstymo ugdymo schema
2. Mąstymą skatinančios aplinkos kūrimas
3. Mokymo metodų, skatinančių kritinį mąstymą parinkimas ir nagrinėjimas
4. Mokymosi bendradarbiaujant metodai
5. Pamokos planavimas
6. Vertinimas ir įvertinimas
7. Kritinio mąstymo ugdymas raštu
8. Mąstančių skaitytojų ugdymas
9. Darbas su tekstu
10. Perimamumas ir tęstinumas pradiniame ugdymo etape
11. Didaktinių žaidimų panaudojimas mokant matematikos pradinėje mokykloje
12. Mokyklos biblioteka kaitos sąlygomis: kritinio mąstymo ugdymas
13. Kritinio mąstymo svarba ugdant sveiką gyvenseną
14. Emocinės sveikatos stiprinimas mokykloje
15. Ekologinis ugdymas pradžios mokykloje
16. Ekologinis ugdymas per įvairių dalykų pamokas
17. Mokytojų tyrimai pradiniame ugdymo etape
18. Projektų metodas ugdymo procese
19. Grupinio darbo metodas ugdymo procese
20. Debatai
21. Komunikacijos įgūdžiai
22. Specialiųjų poreikių vaikų integravimas ugdymo institucijose

2002 m. įvyko 75 seminarai, juos išklausė 2380 pedagogų.

2002 m. ŠDC vykdė vaikų globos įstaigų pedagogų ir socialinių pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programą, pateiktą LR Švietimo ir mokslo ministerijos organizuotiems pedagogų kvalifikacijos tobulinimo konkursui ir laimėjusią paramą.

Dalyvavimas seminaruose, konferencijose

Sausio 25 d. / seminaras apie Jungtinių Tautų Vystymo programos Pasaulio aplinkos fondo Mažųjų projektų programą.

Vasario 1 d. / seminaras "ES SOCRATES programos centralizuotos veiklos projektų vadyba". Organizatorius – Europos Sąjungos Socrates programos koordinavimo paramos fondas.

Balandžio 11 d. Vilniaus "Šviesos" pradinės mokyklos organizuotame seminare "Ugdymo metodai ir priemonės stiprinančios mokymosi motyvaciją pradinėje mokykloje" ŠDC direktorė D.Penkauskienė pristatė Kritinio mąstymo programą.

Balandžio 25-26 d. / seminaras "Mokymasis bendradarbiaujant". Lektoriai Yael Sharan ir dr. Pasi Shalberg (Helsinkio mokytojų tobulinimo centras). Organizatoriai: LR Švietimo ir mokslo ministerija, Vš.Į. „Mokyklų tobulinimo centras".

Liepos 9-13 d. / Tarptautinės skaitymo asociacijos ir žurnalo "Thinking Classroom" / "Peremena" redaktorių susitikimas, Newark valstijoje (JAV).

Liepos 26-rugpjūčio 2 d. / Tarptautinės skaitymo asociacijos pasaulinis kongresas, Edinburge (Škotijoja).

Spalio 10 d. ŠDC lektorė V.Gudžinskienė konferencijoje “Baltijos šalių gamtamokslinio ugdymo naujovės ir tarptautinis bendradarbiavimas” skaitė paskaitą apie kritinio mąstymo ugdymą.

Lapkričio 21-24 d. ŠDC dalyvavo Litexpo parodų rūmuose vykusioje parodoje “Vaikų šalis”.

Lapkričio 22 d. ŠDC direktorė D.Penkauskienė ir ŠDC lektorė A.Navickaitė parodos “Vaikų šalis” metu vykusioje konferencijoje “Ikimokyklinio ir pradinio ugdymo modernizavimas, kuriant atvirą, demokratinę visuomenę” skaitė pranešimą “Mąstančių piliečių ugdymas”.

Lapkričio 25-26 d. / Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengtos Lietuvos švietimo politikos apžvalgos pristatymas ir konferencija “Parlamentinių komitetų vaidmuo formuojant švietimo politiką”.

Gruodžio 12 d. / Konferencija “Moksleivių profesinis orientavimas /konsultavimas: specifika ir patirtis” Vilniuje. Organizatoriai: LR Švietimo ir mokslo ministerija, Europos Sąjungos Leonardo da Vinčio fondas.

Leidyba ir informacinis centras

Nuo 2000 m. Tęsiama pedagoginio žurnalo “Thinking classroom”/ “Peremena”/ “Permainos” leidyba. Žurnalas leidžiamas anglų, rusų ir lietuvių kalbomis. Jis skirtas mokytojams ir visiems švietėjams, besidomintiems demokratinio ugdymo sklaida. Žurnalas skatina profesinį švietėjų bendradarbiavimą, dalijimąsi patirtimi ir tyrimais. Straipsniai orientuoti į besimokančiuosius ir mokymo metodus, skatinančius kritinį ir kūrybinį mąstymą, aktyvų mokymąsi, problemų sprendimą ir bendradarbiavimą.
Laimėtas Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondo grantas projektui “Žurnalas “Permainos” – pilietinės visuomenės ugdymui”. Projektas skirtas pilietinės visuomenės ugdymui ir demokratijos idėjų sklaidai, žurnale “Permainos” spausdinant ciklą straipsnių apie švietimo kaitą, švietimo politiką, pedagoginius tyrimus.

Šiuolaikinių didaktikų centre kaupiama pedagoginės literatūros biblioteka, kuria naudojasi aukštųjų mokyklų dėstytojai ir studentai. Teikiamos interneto ir kopijavimo paslaugos. ŠDC pedagoginės literatūros skaitykloje yra daugiau nei 1000 pavadinimų pedagoginės tematikos leidinių lietuvių, rusų ir anglų kalbomis.

Bendradarbiavimas

Šiuolaikinių didaktikų centras, įgyvendindamas projektus, bendradarbiavo su LR Švietimo ir mokslo ministerija, Atviros Lietuvos fondu, Neformaliojo švietimo debatų centru, Jaunimo karjeros centru, Vilniaus pedagoginiu universitetu, LR Specialiųjų tyrimų tarnyba, Atviros visuomenės institutu, Tarptautine skaitymo asociacija.

Narystė

Šiuolaikinių didaktikų centras yra Europos mokytojų švietimo asociacijos (Association of Teacher Education in Europe, ATEE) ir Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacijos narys.